

doi number: 10.14686/BUFAD.201416217

Grupla Yapılan Müzik Etkinliğinin Otizmlili Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin Betimlenmesi

Fazilet Eda YILMAZ

Hamit İbrahimiye Öz. Eğt. Mrk.
fazileteda@hotmail.com

Gülşah TOPALOĞLU

Hamit İbrahimiye Öz. Eğt. Mrk.
gulsahtopaloglu@gmail.com

Mustafa AKYÜZLÜER

Hamit İbrahimiye Öz. Eğt. Mrk.
akyuzluer62@hotmail.com

Özet: Bu araştırmanın amacı, grupla yapılan müzik etkinliğinin otizmlili çocukların sosyal beceri düzeyine etkisinin incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu, ölçüt örnekleme modeli ile belirlenen 4 otizmlili çocuk oluşturmaktadır. Bu araştırma nitel araştırma desenine göre tasarlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden a) görüşme ve b) doküman incelemesi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve otizmlili çocukların çalışma - sahne video kayıtları, betimsel analiz yöntemi ile araştırmacılar tarafından hazırlanan "Sosyal Beceri Kontrol Listesi" kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre grupla yapılan müzik etkinliği ile otizmlili çocukların (i) ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri, (ii) grupla bir işi yürütme becerileri, (iii) sahne becerilerinin olumlu yönde değiştiği gözlenmiştir. Araştırma sonucunda, grupla yapılan müzik etkinliğinin otizmlili çocukların sosyal becerilerini arttırdığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Otizmlili çocuklar, müzik grubu, sosyal beceri, doküman analizi, yarı yapılandırılmış görüşme

Description of the Effect of Musical Activity with Group on Social Skills of Children with Autism

Abstract: The aim of this study is to investigate the effect of music activity on social abilities of children with autism. Study group of the research consists of 4 autistic children assigned by criterion sampling. This research is designed according to the qualitative research method. a) Interview and b) document research from qualitative research techniques was used in the study. Semi structure interview form which is used data collection tools and study records - stage video records of participants were analysed with descriptive analysis method by using "social ability checklist" that was developed by the researchers. According to the investigation results have been observed that musical activity with group was changed positively at i) initiating and maintaining communication ii) following a task with a group iii) stage skills of children with autism. As a result of investigation, group music activity have been shown to increased the sociability skills of children with autism

Key Words: Children with autism, music group, social skills, document analysis, semi structured interview.

1. GİRİŞ

Otizm spektrum bozukluğu, kişinin, iletişim, davranış ve sosyal etkileşim alanlarında güçlükler yaşama durumu olarak tanımlanabilir (Gold, Wigram ve Elefant, 2010). Otizm, yaşamın ilk üç yılında ortaya çıkan ve yaşam boyu süren, sosyal ilişkiler, iletişim, davranış ve bilişsel gelişimde gecikme ve sapmayla belirli, nöropsikiyatrik bir bozukluk olarak kabul görmektedir (Korkmaz, 2000). Otizm spektrum bozukluğu tanısı DSM-5'e göre ise, dört ana alanda bozukluk görülmesi durumunda konulur. Bu alanlar; a) farklı bağlamlarda görülen sosyal iletişim ve sosyal etkileşimde sürekli bozukluklar, b) sınırlı ve yineleyici davranış, ilgi ve etkinlik örüntüleri, c) belirtilerin erken çocuklukta ortaya çıkması, d) belirtilerin gündelik işlevleri sınırlaması ve bozmasıdır (APA, 2013).

Otizimde görülen, sosyal etkileşimde ve sosyal iletişimde yani, yaşına ve bağlama uygun sosyal becerileri göstermede zorlanma durumu karakteristik bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Otizmli çocuklar iletişim ve sosyal alanlarda yaşadıkları sınırlılıklar nedeniyle sosyal beceri yetersizlikleri göstermektedirler (Heaton, Hermelin ve Pring, 1999; Sicile-Kira, 2004; Gold, Wigram, ve Elefant, 2010; APA, 2013). Sosyal beceriler, toplumla bütünleşmemizi sağlayan ve toplumsal hayata katılmamızı kolaylaştıran becerilerdir. İçinde bulunan sosyal ortama uygun davranma becerisi olarak da tanımlanan sosyal beceriler, kişilerarası ilişkilerin kurulmasında ve sosyal amaçların gerçekleştirilmesinde önemli rol oynarlar (Avcıoğlu, 2005, 11). Sosyal beceri eksikliğiyle karakterize olan otizmde çok sık rastlanan sosyal etkileşim problemleri ise şunlardır; arkadaşlık ilişkisi geliştirememek, yalnızlığı tercih etme, sosyal oyunlara karşı ilgisizlik, etkileşim girişimlerini karşılıksız bırakma, zevk ve ilgi paylaşımında yetersizlik ve sosyal ortamların gereklerini yerine getirememek. Ayrıca dilin kullanımında, sözel iletişimi kendiliğinden başlatma ve sürdürme gibi becerilerde güçlükler; sosyal-iletişimsel problemlerin temeli olan ortak dikkat yetersizliği, bir başkasına dikkati yöneltme, kişiler ve nesnelere arasında bakışı kaydırmada, başkalarıyla duygu paylaşma ve başkalarının dikkatini belli konular üzerine çekmede sorunlar yaşamaktadırlar (Tohum Otizm Vakfı, 2012a; Fazlıoğlu ve Yurdakul, 2005; Kırçali-İftar, 2003; Vaiouli, Schertz, 2012).

Sosyal ilişkiler ve iletişim eksikliğinden söz edildiğinde grupla yapılan müzik çalışmaları, iletişim kurma, dinleme ve kendini ifade etme becerilerini desteklemede ön plana çıkmaktadır (Gökmen, 2010). Her çocuğun, kendisini en iyi ifade edebileceği müziksel etkinlik türünde, grupla çalışması kuşkusuz onun sosyal becerilerinin gelişmesinde çok önemli bir yere sahiptir. Örneğin, grupla şarkı söyleme; sesini kullanma ve ses tonunu denetleyebilmeyi keşfedeceği,

uyum becerisini geliştireceği, işbirliğine dair disiplin kazanacağı türden bir etkinlikken; bireysel çalgı çalması enerjisini olumlu yönlendirebileceği, kişisel doyum sağlayabileceği ve ritim-melodi duygusunu geliştirebileceği türden bir etkinliktir. Müzik, çocuğun dikkatini belli bir alanda yoğunlaştırabilme yeteneğinin ve ortak dikkatin gelişimine yardımcı olur (Kim, Wigram ve Gold, 2008; Eskioğlu,2003) Çünkü müzik kendi iç disiplini dolayısıyla ciddi bir dikkat yoğunluğunu gerektirmekte ve yapısı bakımından sürekli bir düzen içermektedir (Eskioğlu, 2003). Bal ve Artan'a (1995) göre ise, müzik eğitimi gelişimsel amaçlar açısından değerlendirildiğinde, iletişim ve sosyal beceriler açısından önemlidir. Şarkı söyleme sırasında veya enstrüman kullanılan durumlarda göz kontağı kurabilme, dikkatini müziğin ritmine yoğunlaştırabilme, şarkı dinleyebilme, isimlerin geçtiği şarkılar ile kendinin ve diğer kişilerin farkına varabilme, yardımlaşma ve paylaşmayı öğrenebilme, dili kullanma yeteneğini geliştirebilme, yeni sözcükler kazanabilme, sesini daha doğal bir şekilde kullanabilme, ritim aracılığıyla konuşmadaki ses iniş-çıkışlarını doğru zamanda yapabilme gibi becerileri kazanma ve geliştirmede kullanılabilir bir araçtır.

Yapılan çalışmalar otistik çocukların dikkat çekici bir biçimde müziğe karşı duyarlı ve dikkatli olduklarını göstermektedir. Otistik çocukların sosyal ve iletişimsel eksikliklerin aksine, müzikal uyarıları anlama süreçlerinde genellikle eksiklik göstermedikleri görülmektedir (Heaton vd.'den akt. Çoban, 2005). Otistik çocukların sosyal becerileri ve iletişim becerileri ile ilgili gelişimlerine yardımcı olmak için bir çok yaklaşım bulunmaktadır. Müzikle terapi de bu yöntemlerden biridir (Havlat, 2006; AMTA, 2010). Müzik terapinin otizmli çocukların eğitimi ve tedavisinde için iki ana amacı vardır. Bunlar; iletişimi ve dil becerileri ile sosyal becerileri geliştirmektir (Kaplan ve Steele, 2005). Kern, Woley ve Aldridge (2006) araştırmalarında, otizm tanısı almış iki çocuğun devam ettikleri sınıfta sabah selamlaşmalarında bağımsız davranmaları için şarkıların kullanımının etkisini incelemişler ve kullanılan şarkıların çocukların selamlaşma becerisini olumlu yönde etkilediğini, selamlaşma sıklığının ve bağımsız selamlaşmanın arttığını gözlemlemişlerdir. Brunk (1999), müziğin otistik çocukların iletişimde ve eğitiminde eşsiz bir yol olduğunu söylemektedir ve müziğin tedavi edici yönlerini belirtmektedir. Müzik dikkati artırır, zamanı yapılandırır, sosyal becerilerin gösterilmesi için güvenli bir ortam sağlar, çocuğun, çevresinde kontrolünü artırır, bir rutini yaratmak ve vurgulamak amacıyla kullanılabilir, her bireye uyarlanabilir ve birçok ortamda uygulanabilir bir yöntemdir. Frick (1999), müziğin çocuğun sözel ifade ve iletişimsel becerilerinin de gelişmesine yardımcı olduğunu belirtmektedir. Trevarthen, Aitken, Papoudi ve Robarts (1998), ise müzik terapinin otistik çocukların tedavisinde etkili olduğunu, sosyal etkileşimde ve duygusal iletişimde onlara

yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Otizmlı çocuklar üzerinde yürütölen birçok vaka incelemesi pozitif sonuçlar vermiştir. Yapılan çalışmalar müziğın sosyal davranışları, çevresel bilinci, seslendirme ve dikkat aralığını, vokal taklidin, iletişimi ve göz kontağını olumlu yönde etkilediğini göstermiştir (Akt. Gadberry, 2005). Müzik terapi otizmlı çocuklarda dil becerileri, sözlü ve sözsüz iletişimi destekler. Ortaklaşa oyunlara katılım, sıra alma, diğeri kişilere yanıt verme ve dinlemeyi geliştirir. Ayrıca müzik terapi otizmlı çocuklarda duyguların uygun biçimde ifade edilmesi, duyguların düzenlenmesi, sosyal beceri ve etkileşim üzerinde etkilidir (AMTA, 2008).

Yapılandırılmış müzik faaliyetleri ise, uygun sosyal davranışın kazandırılmasında ve iletişim becerilerinin arttırılmasında etkilidir. Otizmlı çocuklar müzik etkinlikleri aracılığıyla kendiliğinden konuşma başlatma, vokal taklit becerisi, kişiler arası ilişkiler, sosyal etkileşim, sözlü sözsüz iletişim gibi alanlarda gelişmesi için çocuğa fırsat sağlamaktadır (Edgerton, 1994; Kim, Wigram ve Gold, 2009; AMTA, 2010; Geretsegger, Holck, 2011; Holck ve Gold, 2012). Görüldüğü gibi otizmlı çocukların sosyal beceri kazanmasında müzik etkili bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Göz kontağı kuramayan, yaşlılarıyla ilişkiden kaçınan, toplumdandan izole olmak isteyen çocuklarda bu engeller müzikle aşılabilir ve çocuk dış dünyaya yöneltilir. Kullanılan müzik aleti aracılığı ile öğretmen çocukla bir bağ da kurmaktadır. Ayrıca müzik sözel ve bedensel dilin kullanımı da arttırmaktadır (Tohum Otizm Vakfı, 2012.b.).

Çocukların müziğın farkına varmaları ile iletişim istekleri ve sözel iletişim kurabilen otistik çocuklarda konuşma isteğı ve sözcük üretimi artmaktadır (Lim, 2010; Tohum Otizm Vakfı, 2012b). Çocuk müziğı kullanarak kendini de ifade etme fırsatı bularak iletişim sorunlarını da giderebilmektedir. Ayrıca müzik aleti çalmak ya da şarkı söylemek çocuğın başarı duygusunu yaşamasını da sağlamaktadır. Müzik motive edici ve zevklidir (Tohum Otizm Vakfı, 2012b; Sicile-Kira, 2004). Zihinsel geriliğı bulunan çocuk için müzik terapisi, öğrenmeyi başarısızlıkla ilişkilendirenlerin, başarıya ulaşmak için keyifli ve eğlenceli bir çevre yaratır. Basit bir şarkı ya da parmak oyunu öğrenirken, göz kontağı, dikkat, yön takip, sözel taklit, hafıza, işitsel ayırım gibi becerilerini eş zamanlı olarak iyileştirmektedirler. (Hanser, 1999). Ayrıca müziğın iletişimi otistik çocuklar açısından daha az sıkıcı hale getirdiğini, ritim ve tını özellikleriyle sözlerin takibini ve anlaşılmasını kolaylaştırdığı bilinmektedir (Korkmaz, 2000). Otistik çocuklarda da müzik, motive edici etkilerinin yanı sıra, sosyal davranış, iletişim güçlükleri ve dil becerilerinde düzelme, hareket uyumu ve bedensel algıda gelişmeler de sağlamaktadır (Hatipoğlu, 2007; Gold, Wigram, ve Elefant, 2010).

Bu araştırmanın amacı, grupla yapılan müzik etkinliklerinin otizmlı çocukların sosyal becerilerinin gelişimi üzerine etkisinin betimlenmesidir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel desende oluşturulmuştur. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kullanılmıştır. Durum çalışmaları nitel ve/veya nicel yaklaşımla gerçekleştirilen, belirli bir duruma ilişkin sonuçları ortaya koymayı amaçlayan bir ya da birkaç durumun derinlemesine incelendiği araştırmalardır. Durum çalışmalarında en sık kullanılan veri toplama yöntemleri görüşme, gözlem ve doküman analizidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak doküman analizi ve görüşme kullanılmıştır. Araştırmada öğrencilerin grupla okulda yaptıkları çalışma performanslarından oluşan videolarından ve çeşitli sahnelerde yapmış oldukları sahne performans videolarından elde edilen veriler ile grup lideriyle yapılan görüşmeden elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma 2009-2010 ve 2010-2011 eğitim-öğretim yılları süresince, İstanbul ili Kadıköy ilçesinde bulunan Hamit İbrahimiye Özel Eğitim Uygulama Merkezinde okuyan 4 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturmak için ölçüt olarak çocukların otizm düzeylerine ve ritim algılarına bakılmıştır. Hamit İbrahimiye Özel Eğitim uygulama Merkezine kayıtlı öğrenciler Çocukluk Otizmi Derecelendirme Ölçeği (CARS) (Schopler, Reichler, DeVellis ve Daly, 1980) sonuçlarına göre ağır ve orta düzeyde olan çocuklardır. Ölçeğin ülkemizde geçerlik ve güvenirlik çalışması Sucuoğlu ve arkadaşları (1996) tarafından yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu belirlerken, ölçüt olarak okuldaki öğrenci dosyalarında CARS (Schopler ve ark., 1980) puanlarına göre orta düzeyde otizmi olan çocuklar (tek eylem bildiren basit yönergeleri alabilen, iletişimi kurmak için temel eylem ve isimleri kullanabilen, sesleri, kelimeleri ve hareketleri kısmen taklit edebilen, nesnelere ilgi gösteren) seçilmiştir. Seçilen çocuklar arasından grup liderinin hazırladığı "Müzik Ön Koşul Belirleme Listesi" kullanılarak, ritim algısı olduğu tespit edilen 4 otizmlı çocuk seçilerek çalışma grubu oluşturulmuştur.

Çalışma grubundaki katılımcıların kodlaması grup çalışmasındaki çaldığı aletler, görevlerine ve isimlerinin baş harflerine göre kodlanmıştır. Katılımcıların kodlamaları şu şekildedir: Baterist B., Solist C., Tefçi İ. ve Davulcu Y. Çalışma grubunun genel özellikleri şu şekildedir; grup üyelerinin (n=3) %80'inin erkek, (n=1) %20'sinin kız olduğu, çalışma grubunun yaş ortalamasının (n=4) 16 olduğu belirlenmiştir. Grup üyelerinin CARS puanları şu şekildedir: Baterist B. (32), Solist C. (34), Tefçi İ.(35) ve Davulcu Y.(34). Ayrıca uygulamayı yürüten grup lideri İstanbul ili Kadıköy ilçesinde bulunan Hamit İbrahimiye Özel Eğitim Uygulama Merkezi'nde müzik öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Müzik öğretmeni 22 yıldır öğretmenlik mesleğini yürütmekte olup 8 yıldır otizmli çocuklarla çalışmaktadır. Müzik öğretmeni 52 yaşında olup erkektir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan “Yarı-yapılandırılmış Görüşme Formu” ile öğrencilerin çalışma ve sahne performanslarından oluşan video kayıtları kullanılmıştır. Yarı-yapılandırılmış Görüşme Formu, araştırma verilerinin değerlendirilmesi için araştırmacılar tarafından hazırlanan “Sosyal Beceri Gözlem Listesi”ndeki ana kategorilerin açık uçlu sorulara dönüştürülmesiyle hazırlanmıştır. Sondaj sorular ise bu ana kategorilerin altında yer alan alt kategorilerden oluşturulmuştur. Araştırmanın bir diğer veri toplama aracı olan video kayıtları ise öğrencilerin sahne performans kayıtları ve çalışma performans kayıtlarıdır.

Araştırma verilerinin değerlendirilmesi için kullanılan “Sosyal Beceri Gözlem Listesi” araştırmacılar tarafından ilgili literatür taranarak hazırlanmıştır. Literatür taraması şu şekilde yürütülmüştür: İlk olarak sosyal becerinin ne olduğu, sosyal beceri kriterlerinin ne olduğu, sosyal becerinin alt kategorilerinin, sosyal beceri sınıflama kuramlarının ne olduğuna ilişkin araştırmalar incelenmiştir (Kırcalı, İftar, 2003; Akkök, 1999; Sazak, 2003; Avcıoğlu, 2005). Bu noktada sosyal beceri ölçekleri ve daha önce hazırlanmış olan otizmli çocuklarla ilgili sosyal beceri kontrol listeleri taranmıştır. (Avcıoğlu, 2003; Akkök, 1999; Çiftçi, 2001). İkinci olarak özel gereksinimli çocuklarda müziğin sosyal gelişim üzerine etkisi ile ilgili araştırmalar incelenmiştir (Hanser, 1999; Sicile-Kira, 2004; Kern, Woley ve Aldridge 2006; Kim, Wigram ve Gold, 2008; Çadır, 2008; Berrakçay, 2008; Gökmen, 2010; Lim, 2010).

Oluşturulan “Sosyal Beceri Gözlem Listesi”nde toplam 3 temel sosyal beceri boyutu değerlendirilmiştir. Bunlar; ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri, grupla bir işi yürütme becerileri, sahne becerileri kategorileridir. Ayrıca bu gözlem listesinde her bir kategori

davranışsal olarak basamaklandırılmış ve alt kategorilere ayrılmıştır. Katılımcıların sosyal becerilerinin gelişimini izlemek için hazırlanan "Sosyal Beceri Gözlem Listesi"nde tanımlanan her bir davranışın değerlendirilmesi şu şekilde yapılmıştır: Gözlem listesindeki basamaklandırılmış davranışlar için videolar her bir çocuk için araştırmacı ve grup lideri ile birlikte izlenmiştir. Buna göre her bir katılımcı için basamaklandırılmış davranışlarla ilgili ölçüt belirlenmiştir. Belirlenen ölçütle davranışın video boyunca kaç kez yapılması gerektiğini göstermektedir. Örneğin 1. videoda göz kontağı kurma davranışı ölçütü solist C için 2, Tefçi İ için 2, Baterist B için 4, Davulcu Y. için 2 olarak belirlenmiştir. Daha sonra katılımcıların ölçütü tam olarak karşılayıp karşılamamalarına göre davranış var ya da yok olarak puanlanmıştır.

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki görüşme soruları şu şekildedir;

- Grubunuzdaki çocukların ilişki kurma ve ilişkiyi sürdürme becerilerinde ne tür değişimler izlemektesiniz? (Dikkat, sıra alma, soru sorma, istek bildirme vs.)
- Grubunuzdaki çocukların grupla bir işi yürütme becerilerinde ne tür değişimler izlemektesiniz?
- Grubunuzdaki çocukların sahne becerilerinde ne tür değişimler izlemektesiniz?

2.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması sürecinde öncelikle öğrenci velilerine araştırmanın amacı anlatılarak gerekli izinler alınmıştır. Katılımcı çocukların isim ve sınıflarının gizli tutulacağı belirtilmiştir. Bu araştırmada veriler video kayıtları ve müzik grubu lideriyle yapılan görüşme kayıtları olmak üzere iki şekilde toplanmıştır. Görüşme verileri Iphone 4 telefon ile kaydedilmiştir. Görüşme süresi 20 dakika olup görüşme dökümü 5 sayfa ve 170 satır olarak alınmıştır. Video kayıtları ise Sanyo VPC-TH1 marka video kamera ile kaydedilmiştir. Öğrencilerin çalışma ve sahne performansları öğrencilerin tam olarak görüleceği şekilde araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Çalışma videoları ve sahne videoları olmak üzere iki ayrı video kategorisi bulunmaktadır. Çalışma video kayıtları seçilirken 18 adet çalışma videosundan 5 adet video seçilmiştir. Bu videolardan, ilk ve son videolar ile 2. ve 6. , 7. ve 12. , 13. ve 17 çalışmaların arasından rastgele seçilen 1'er video çalışmaya dahil edilmiştir. Buna göre çalışmaya 1., 6., 11., 15., ve 18. Videolar dahil edilmiştir. Ayrıca 6 adet sahne videosunun hepsi örnekleme dahil edilmiştir. Tablo 1'de müzik grubunun sergilemiş olduğu araştırma verilerinin toplandığı video kayıtlarına ilişkin tarih ve süreler verilmiştir.

Şekil 1: Çalışma Performans Video Kayıtları

Çalışma Performansları Video Kayıtları	Tarih	Süresi
1.video	05.01.2009	28 dk. 3sn.
6.video	16. 10.2009	32dk. 12sn.
11.video	29.03. 2010	35dk. 32sn.
15.video	12.11.2010	24dk. 14sn.
18.video	04. 01. 2011	27dk. 54sn.

Şekil 2: Sahne Performans Video Kayıtları

Sahne Performansları Video Kayıtları	Tarih	Süresi
1.video	05.04.2009	21dk. 3 sn.
2.video	14. 05.2009	23dk. 12. sn.
3.video	23.05. 2010	18dk. 31.sn.
4.video	08.04.2010	20dk. 41. sn
5.video	04. 04. 2011	19dk. 52. Sn.
6.video	26.05.2011	24dk. 10 sn.

2.5. Verilerin Geçerliliği ve Güvenirliği

Bu araştırmada verilerin geçerliği ve güvenirlğini artırmak için veri çeşitlemesi yöntemi kullanılmıştır. Bu nedenle görüşme verileri videolarla desteklenmiştir. Görüşme sorularının ve sosyal beceri kontrol listesinin güvenirliliği sağlamak için özel eğitim alanında uzman daha önce nitel araştırma konusunda çalışma yapmış bir kişi tarafından bu sorular ve sosyal beceri kontrol listesi tekrar değerlendirilmiştir. Videolarla ilgili elde edilen verilerin güvenirliliği değerlendirmeciler arası güvenirlilik formu kullanılarak yapılmıştır. Araştırmada, 6 sahne videosunun ve 5 çalışma performans videosunun %30'u (2 sahne videosu, 2 çalışma performansı) araştırmacılardan biri tarafından ve alanda uzman ikinci bir kişi tarafından değerlendirilerek gözlemciler arası güvenirlilik elde edilmiştir. Değerlendirmeciler ayrı ayrı videoları sosyal beceri kontrol listesini kullanarak, her bir maddenin hangi saniye ve hangi çocuk tarafından görüldüğünü işaretlemişlerdir. 4 video her bir çocuk ve her bir maddeye göre değerlendirilmiştir. Her bir madde için değerlendirmeciler arası güvenirlilik; "görüş birliği / (görüş birliği + görüş ayrılığı) × 100" formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Her bir katılımcı için güvenirlilik hesaplanmış ve 4 katılımcının değerlendirmeciler arası güvenirlilik ortalaması %85 ile %88 arası çıkmıştır.

2.6. Verileri Analizi

Araştırmada verilerin analizi, yarı yapılandırılmış görüşmeden elde edilen bulguların betimlenmesi ve videoların araştırmacılar tarafından hazırlanan 'Sosyal Beceri Gözlem

Listesine' göre analiz edilmesi sonucunda bulguların tablolaştırılması veya betimlenmesi şeklinde yapılmıştır. Videoların değerlendirilmesi sonucunda hazırlanan tablolarda verilerin analizinde yüzde ve frekans değerleri kullanılmıştır. Bu bulgular her bir çocuk için videolar tek tek izlenerek belirlenen ölçüt davranışları gösterme durumlarına göre değerlendirilmiştir. 'Sosyal Beceri Gözlem Listesi'nde bulunan soru sorma ve istek bildirme alt kategorileri için ölçüt davranış katılımcıların her biri için aynı videoda gözlenemediğinden bu alt kategoriler betimsel olarak analiz edilmiş, yüzde ve frekans değerleri verilmemiştir.

3.BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde görüşme ve video kayıtlarından elde edilen bulgular ile katılımcıların söylediği parçalar yer almaktadır. Elde edilen bulgular; (1) İlişkiyi başlatma ve sürdürme becerilerine ilişkin bulgular (2) Grupla bir işi yürütme becerilerine ilişkin bulgular (3) Sahne becerilerine ilişkin bulgular olmak üzere üç ana kategori (tema) altında toplanmaktadır.

3.1. Video ve Görüşme Bulguları

3.1.1. İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerilerine İlişkin Bulgular

İlişkiyi başlatma ve sürdürme becerilerine ilişkin bulgular dikkatini yöneltme becerileri, sıra alma becerileri, soru sorma ve istek bildirme becerileri olmak üzere dört alt kategoriye ayrılarak değerlendirilmiştir. Bunlar şu şekildedir:

3.1.2. Dikkat Yönelme Becerileri

Grubun dikkat yöneltme becerilerine ilişkin videoların analiz sonuçlarının tablolaştırılmış hali şu şekildedir;

Tablo 1: Dikkatini Yönelme Becerilerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	1. V		6.V		11.V		15.V		18.V	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1.Müzik etkinliği için gerektiğinde grup lideri ile göz kontağı kurma	4	0	4	25	4	25	4	50	4	75
2.Görevini yerine getirmek için grup liderinin sözlü ya da sözsüz yönergesini uygulama	4	0	4	50	4	75	4	100	4	100
3.Şarkıda es, durak, giriş ve çıkışlarda doğru hareket etmek için dikkat toplama	4	0	4	25	4	50	4	75	4	75

İzlenen 5 çalışma videosunda dikkatini yöneltme becerilerine ilişkin grubun aldığı puanlar

yukarıdaki tabloda %'lik olarak verilmiştir. Grubun dikkati yöneltme becerilerinden, müzik etkinliği için gerektiğinde grup lideri ile göz kontağı kurma 0'dan yani hiçbir çocukta görülmezken %75'e çıkmıştır yani katılımcılardan üçü bu davranışı kazanmıştır. Görevini yerine getirmek için grup liderinin sözlü ya da sözsüz yönergesini uygulama 0'dan yani hiçbir çocukta görülmezken %100'e çıkmıştır, tüm katılımcılar bu davranışı kazanmıştır. Grupla birlikte şarkıda es, durak, giriş ve çıkışlarda doğru hareket etmek için dikkatini toplama 0'dan yani hiçbir çocukta görülmezken %75'e çıkmıştır, üç katılımcı bu davranışı kazanmıştır.

İzlenen videolarda bu bulgular şu şekilde gözlemlenmiştir: Baterist B 1. çalışma videosunda göz kontağı kurmazken 6. videoda gereken her durumda grup lideri ile göz kontağı kurmakta, Davulcu Y ise müzik etkinliği için gerektiğinde göz kontağı kurma davranışını geliştirememiştir. Görevini yerine getirmek için grup liderinin sözlü ya da sözsüz yönergesini uygulama davranışı önce sözlü yönergelerle uyma şeklindeyken izlenen videolarda grup liderinin sözsüz yönergelerini özellikle baş sallama gibi jest ve mimiklerine yanıt verme durumunun arttığı gözlenmiştir. Grup içinde şarkıda es, durak, giriş ve çıkışlarda doğru hareket etme davranışı Davulcu Y'de izlenen videolarda gözlenememiştir. Davulcu Y'nin şarkı sırasında zaman zaman parçaları yarıda kestiği, çevresiyle ilgilendiği, parçayı çalmaya ara verdiği gözlemlenmiştir.

Grup lideriyle yapılan yarı -yapılandırılmış görüşmeden grubun dikkat yöneltme becerilerinden grup lideriyle göz kontağı kurmaya ait bulgular şu şekildedir: '*...baştan beni dinlemiyorlardı beni. Sınıfa geldiklerinde kafasına göre hareketler yapıyorlardı, dolaşıyorlardı, yönergeleri almıyorlardı. Baya bir süreç gerekti. Şarkıları çalıştırırken sürekli tekrar yaptım. Böylece hem nerde duracaklarını nerde başlayacaklarını öğrendiler.Tabii bunun için 'hadi, şimdi, burada'gibi sözel ipuçları verdim sürekli ve bir süre sonra bana bakmaya başladılar.Zaten sonradan da sürekli göz kontağıyız çocuklarla ve artık gözümden anlıyorlar, ne yapmaları gerektiğini...' (Grş.;st.1-4).*

Şarkıda es, durak, giriş, çıkışlarda doğru hareket etmek için dikkatini toplamaya ait görüşme bulguları şu şekildedir:“*... Sık sık tartım çalışmalarıyla beraber tekrar küçük küçük motiflerden oluşuyor hepsiyle tek tek çalıştım. Önce ben çaldım sonra onlar çaldı. Günde belki yüzlerce defa tekrarladık. Her seferinde baştan başlayıp tekrar. Böyle böyle bana dikkat etmeye ve beni dinlemeye başladılar...' (Grş.;st.5-7).*

Görevini yerine getirmek için grup liderinin sözlü ya da sözsüz yönergesine dikkatini vermeye ait görüşme bulguları şu şekildedir: “*Çocuklara başta benimle kontak kurmaları için*

isimleriyle hitap ediyordum tabii hala da öyle yapıyorum. Artık öyle bir aşamaya geldiler ki yani benim ne zaman komut vereceği parçayı ne zaman bitireceğimi ya da ne yapacağım ile ilgili gözleri çalarken bile bende. Burada bitir miyiz diye soru işaretleriyle bakıyorlar bana. Tabii ki mimiklerle, gözle hatta kızgınlığımı bile kaşımı çatmamla anlayabiliyorlar. Kendilerine çeki düzen veriyorlar artık dikkatlice baktığım zaman.” (Grş.;st.7-12).

Dikkati toplama alt kategorisiyle ilgili önemli görüşme bulgularından biri şu şekildedir:“Müzik aletlerine dikkatlerini toplamaları için: ben yönlendirmedim. Onlar seçtikten sonra ben üstlerine giderek yoğunlaşmaya başladım. Yani herkes kendi aletini kendisi seçti. Baterist B. mesela ben bateristim dedi bir daha da bırakmadı...” (Grş.;st.12-14).

3.1.3. Sıra Alma Becerileri

Grubun sıra alma becerilerine ilişkin videoların analiz sonuçlarının tablolaştırılmış hali şu şekildedir;

Tablo 2: Sıra Alma Becerilerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	1. V		6.V		11.V		15.V		18.V	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Şarkıda kendisinin çalması veya söylemesi gereken bölüm geldiğinde çalma/söyleme	4	25	4	50	4	50	4	75	4	100

İzlenen 5 çalışma videosunda grup içinde sıra alma becerilerine ilişkin grubun aldığı puanlar Tablo 2’de yüzdeler olarak gösterilmiştir. Şarkıda kendi çalması veya söylemesi gereken bölüm geldiğinde çalma/söyleme davranışı %25 iken yani dört katılımcıdan 1’inde gözlemlenirken, 18. videoda her bir katılımcı bu davranışı kazanarak %100 olmuştur. Yani her dört katılımcı da sıra alma davranışı gözlemlenmiştir.

İzlenen videolarda sıra alma becerisine ilişkin bulgular şu şekilde gözlemlenmiştir. Solist C. 6.videoda "Hayat Bayram Olsa" adlı şarkıya başlamak için grup liderinin göz temasını ve başıyla işaret etmesini beklerken, 15. Videoda sadece müziği dinleyerek sırası geldiğinde ve doğru yerde şarkıya kendiliğinden başlamakta, durması gerektiği yerde de kendiliğinden durmaktadır.

Grup lideriyle yapılan yarı -yapılandırılmış görüşmeden sıra alma becerilerine ilişkin elde edilen bulgular şu şekildedir:’ ...Birbirlerini beklemiyorlardı, parçayı yarıda kesiyorlardı düzenli değildi. Grup çalışmasının önemi düzenli ve senkronize olmaları, grubun amacı bu.

Ansuble bir şekilde birlikte çalabilmek. Bunu düzeltmek için defalarca birlikte tekrarlar yaptık. Bu anlamda şeyleri, çalışmış videoları izlerseniz aynı anda başlayıp aynı anda bitirebilme becerisini ölçmek mümkün aslında... (Grş.;st. 16-24). "...mesela birlikte başlayıp birlikte bitirmek, senkoplari yapmak, atakları yapmak, hani müzikalite olarak bunların hepsi yerine geliyo. Adam atağın zamanını biliyo. Ama orda gene benle göz kontağı kurmak ihtiyacı duyuyo."(Grş.;st. 26-29).

3.1.4. Soru Sorma Becerileri

Soru sorma becerileriyle ilgili şu bulgular elde edilmiştir: İzlenen video kayıtlarında katılımcılardan üçünün hangi müzik aletini kullanacağını grup liderine sorduğu gözlemlenmiştir. Örneğin Baterist B. 6. videoda ve 11. videoda 'Kara Sevda' ve 'Anlamazdın' şarkılarında bagetleri alarak grup liderinin yanına gelmiş, bageti ve tefi kafasıyla işaret ederek, hangisini çalacağını 'hıh hı' yaparak sormuştur. Videoda Baterist B. grup liderinin yönergesiyle bageti bırakarak tefi almış ve şarkı süresince tef çalmıştır, Bateriyi ise Tefçi İ. çalmıştır. İzlenen diğer videolarda da Baterist B, Davulcu Y ve Tefçi İ'nin müzik aletlerini grup liderinin yönergesi doğrultusunda zaman zaman değiştirdikleri görülmüştür.

Grup lideriyle yapılan yarı -yapılandırılmış görüşmeden soru sorma becerilerine ilişkin hangi müzik aletini çalacağını, hangi şarkıyı söyleyeceğine ilişkin görüşme bulguları şu şekildedir: *"...kimin kimin aletini alacağıyla ilgili, çocuklar aleti kaldırıp bana sorarlar bunu mu çalırım diye sorar. Yani birden fazla enstruman çalan çocuk olduğu için, bateride çalıyor, org da çalıyor yada perküsyon aleti de çalıyor Neyi çalacağıyla ilgili sahneye çıktığında bana bakarak sorar. Tef dediğimde tefe geçer, org dediğimde orga geçer" (Grş.;st.31-35). "...onlarla bir süre sonra sonra sık sık çaldıkları aletleri değiştirdim. Bateri biri otururken diğeri ritm çubuğu da sık sık yerlerini değiştirdik. Birbirleriyle aletlerini değiştirmelerini istedim. Bu da bir süre sonra çocuk ne çalacağı ile ilgili konuşmadığı halde bana göz kontağı kurak sordu aleti göstererek bu mu diye sordu. Hayır o değil öbürü çal diyorum o da bırakıyor öbürünü alıyor.." (Grş.;st.37-43). "...Herkes aletleri birbiriyle değişiyor, istediğim zaman her an birbirleriyle aletlerini veriyorlar. Bunu ben çalmalıyım ona vermicem gibi bi durum yok..." (Grş.;st. 68-72).*

Soru sorma becerisine ait bulgulardan bir diğeri yapacağı grup etkinliğiyle ilgili katılımcıların grup liderine yönelttiği şu sorulardır: *"...şu yaz günlerinde, 'nerde konser verecek yada ne zaman televizyona çıkacağız' diye sorularla karşılaşıyorum.'Konser verecek miyim, ted'e gidecek miyiz kabataş'a gidecek miyiz', hani yaz aylarında aktif oluyo yaa bu etkinlikler.Bunların farkındalar yani bu anlamda farkındalıkları var..."(Grş.;st.45-47).*

Görüşme verilerinden elde edilen bulgulardan biri şu şekildedir: “.....mesela çalışmaya başladığımızda bir arkadaşının elinde bişey yoksa önce soruyo bişey vereyim mi diye sonra götürüp veriyo ona o da alıyo.....”(Grş ; st 112- 114).

3.1.5. İstek Bildirme Becerileri

İstek bildirme becerilerine ilişkin şu bulgular elde edilmiştir: İzlenen video kayıtlarında katılımcılardan 11. videoda grup lideri ikinci parçaya geçmeden önce 'hangi parçayı çalalım çocuklar?' diye sormaktadır. Katılımcılardan Davulcu Y.'nin 'Paramparça' diye yanıt verdiği görülmektedir. 18. videoda aynı soru grup lideri tarafından sorulduğunda solist C. 'Hey Onbeşli' şarkısını söylemeye başlamakta ve grubun da şarkıya eşlik ettiği görülmektedir.

Grup lideriyle yapılan yarı -yapılandırılmış görüşmede grup üyelerinin istek bildirme becerilerine ilişkin elde edilen bulgulardan biri; “*Grupta bi sinerji var mesela ben çok sert komutlarla değil, onların isteklerini göz önünde bulundurarak yaklaşıyorum. Şarkıları birlikte seçiyoruz. İstedikleri ensturmanı çalmaları için onları serbest bırakıyorum. Dolayısıyla tercihlerini ortaya koyabiliyorlar.*”(grş. 1; st.50-54).“*Çocuklara hangi parçayı çalalım dediğinde bana istediklerini söylüyorlar. Tefçi İ. 'Kara sevdâ' diyor, Davulcu Y. 'Paramparça' diyor. Hadi bunu çalalım diyip çalışıyor. İsteklerini söylüyorlar ..*” (grş. 1; st. 56-58).

Ayrıca 1. videoda katılımcılar isteklerini belli edecek bir davranış göstermemektedirler. 5. videoda ise isteklerini bağırarak ve yerlerinden kalkarak ifade etmeye başladıkları görülmüştür. 18. videoda Solist C.'nin parçayı yanlış söylediğini fark edip durduğu ve teybi işaret ederek tekrar dinlemek istediği görülmüştür. Davulcu Y. ise 18. videoda parçada durak kısmında başlayacağı anı belirlemek için eliyle işaret ettiği görülmüştür.

Katılımcıların isteklerini ifade etme biçimleriyle ilgili olarak grup lideriyle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmede;“...*Baterist B. mesela daha önce sesi yükselterek yada bağırarak istekte bulunuyordu, artık göz kontağı kuruyor ve karşıma geçip nereye oturcam ne çalıcım yada parmağım ile mi çalıcım bütün bunları ayrıntısına kadar sorduktan sonra çalmaya oturuyor. Yani kafasındaki tüm soru işaretlerini gideriyor. Yani bu gerçekten bir müzisyen gibi düşünmek. Profesyonellik derken bunları kastediyorum*”(Grş.;st.75-81). ‘...*Davulcu Y. 'yardıma ihtiyacı olduğunda konuşmasa bile göstererek benden yardım istiyor*” (Grş.;st.82-84).“.....*Mesela o anlamda Solist C. ile bunu çok yaşadım, şaşırdığımda tekrar parçayı dinleyelim diye işaret ediyordu bana bastan tekrar alıyorduk olana kadar.*” (grş. 1; st.61-63) bilgileri elde edilmiştir.

3.2. Grupla Bir İşi Yürütme Becerilerine Ait Bulgular

Grubun grupla bir işi yürütme becerilerine ilişkin videoların analiz sonuçlarının tablolatırılmış hali Şu Şekildedir;

Tablo 3: Grupla Bir İŞi Yürütme Becerilerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	1.V		6.V		11.V		15.V		18.V	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Graptaki iş bölümüne uyma (Çalışmalara grupla birlikte başlama ve sonlandırma)	4	0	4	25	4	25	4	50	4	75
Grupta sorumluluğunu yerine getirme (yönergeye uyma, etkinliklere katılma, yerinde oturma vs.)	4	0	4	25	4	50	4	75	4	75

İzlenen 5 çalışma videosunda grupla bir işi yürütme becerilerine ilişkin grubun aldığı puanlar Tablo 4 'te yüzdelik olarak gösterilmiştir. Graptaki iş bölümüne uyma 0'dan yani dört katılımcıda da görölmezken, %75 olarak yani üç katılımcı da gözlenmiş, grupta sorumluluğunu yerine getirme 0'dan dört katılımcıda da görölmezken %75 olarak her katılımcıda davranış gözlenerek değişmiştir.

Grupta önceden belirlenmiş olan iş bölümüne uyma davranışına ait görüşme bulgularından elde edilen bilgiler Şu Şekildedir: *"...Başlangıçta herkes dürtüsel diyebiliriz, yani kendi kendine darbukaya geçen darbukaya vuruyo, tefi alan tefi çalıyo, bateriye geçen dan dun vuruyodu. Belli bir düzen yoktu birliktelik yoktu. Ama çalışmalarla, grup olarak senkronize hareket etmeyi öğrendiler tabi bunlar çalışarak oldu..."(Grş.;st.91-95). "...Artık bence adamlar profesyonel müzisyen oldular. Yani hı eşlik orkestrası olduk. Kolay bir Őey değil birçok kişinin arkasında eşlik yapabiliriz. Yani buda az buz bir Őey değil hem otizm olarak düşünöce hem de bunu hani grup çalışması grup becerilerinin gelişmesi anlamında düşünösek güzel bir gelişme"* (Grş.;st.97-101). ".....Müziğin her hangi bir yerinde gelişigüzel kesip kalkıp gezebiliyorlardı.

Grup lideriyle yapılan yarı -yapılandırılmış görüşmede grupla bir işi yürütme becerilerinden grupta sorumluluğunu yerine getirmeye ait Şu bulgular elde edilmiştir: *Sorumluluk anlayışı yoktu bu çalışmalar beraberinde sorumluluk anlayışını getiriyor. Parça bitene kadar başka bir Őeyle uğraşmaması ya da kalkmaması gerektiğine ilişkin davranışlar oluştu çocuklarda.... "*(Grş.;st.105-109)*"Bu kadar senkronize olabilmek tamamen görev ve sorumluluk bilinci gerektiriyö. Rastgele yapılacak işler değil bunlar. Ne kadar bilirsen bil. Yerli yerinde hareket etmek gerekir. Müzik tamamen sorumluluk isteyen bişey çönkü gelişigüzellik*

bozar müziği. Hele bi de biz grubuz ki herkes kafasına göre çalsa sadece gürültü olur. Ama çocuklar birlikte hareket edip, grup düzenini bozmuyolar. Biz artık profesyonel bir grubuz”(Grş.;st.86-92).

Yarı yapılandırılmış görüşmeden elde edilen grupla ilgili bir diğer bulgu da şu şekildedir:’.....çocuklar birbirlerine artık öyle bir alıştılar ki çalışmalarda olmayan çocuğu fark edip o nerde diye soruyorlar. Hatta bahçeye çıktığımızda birbirlerini gözleyip sürekli birlikte dolaşmaya başladılar. Tek başlarına dururlardı önceden biri Konya da biri Anya da şimdi birlikte dolaşmaya başladılar. Grup arkadaşları oldular. "Çalışmalarla birbirlerinin eksikliğini hissedebiliyorlar. Ayşe nerde, Ahmet nerde, Burak nerde, niye gelmedi gibi sorular, artı bahçeye çıktığımızda o dönemlerde bir grup imajı oluşmuştu. Birlikte dolaşmaya başladılar. Bu bir orkestra ve çocuklar grup halinde dolaşıyorlar. Cool takılmaya başladılar." (Grş 1; st118-124)
"....Yani birbirlerinden makas alıyorlar. Davulcu Y. Baterist B. 'den makas almadan başlamıyor çalmaya."(Grş ; st 127). Belki imaj duygusu oluştu bilmiyorum.”(Grş. 1; st.49)

3.3. Sahne Becerilerine İlişkin Bulgular

Grubun sahne becerilerine ilişkin videoların analiz sonuçlarının tablolaştırılmış hali şu şekildedir;

Tablo 4:Grubun Sahne Performansına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	1. V		2.V		3.V		4.V		5.V		6.V	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Sahnede seyirciye dönük olarak, belirlenen yerde durma/oturma	4	25	4	50	4	75	4	75	4	100	4	100
Sahnede şarkıya uygun ritim tutma	4	25	4	50	4	75	4	75	4	100	4	100
Sahnede kendisi tanıtıldığında izleyiciyi selamlama	4	0	4	0	4	25	4	50	4	50	4	50
Alkışlandığında tepki verme (gülümseme, eğilme vs.)	4	0	4	50	4	50	4	75	4	75	4	75

İzlenen 6 sahne videosunda sahne becerilerine ilişkin grubun aldığı puanlar yukarıdaki tabloda %'lik olarak verilmiştir. Grubun sahne becerilerinden sahnede seyirciye dönük olma davranışı %25'den yani katılımcıların birinde bu davranış gözlenirken 6. videoda %100'e

çıkıştır yani tüm katılımcılar bu davranışı kazanmıştır. Sahnede şarkıya uygun ritim tutma davranışı %25'den yani katılımcıların birinde bu davranış gözlenirken 6. videoda %100'e çıkmış olup dört katılımcı da davranışı kazanmıştır. Sahnede kendisi tanıtıldığında izleyiciyi selamlama davranışı 0'dan yani katılımcıların birinde bu davranış gözlenirken 6. videoda %50 yani katılımcıların ikisi bu davranışı kazanmıştır. Alkışlandığında tepki verme davranışı ise 0'dan yani hiçbir katılımcı da gözlemlenmezken %75 olarak değişmiştir.

İzlenen 1. videoda Solist C. sahnede izleyiciye arkasını dönerek şarkı söylerken, 3.-4.-5.-6. videolarda sahnede uygun yerde izleyiciye dönük durmaktadır. Davulcu Y. 1. videoda şarkı sırasında yerinden kalkıp gezme ve sahnede ritim tutmayı bırakma davranışları gösterirken 5. ve 6. videolarda sahnede şarkıya uygun ritim tutma davranışını göstermektedir. Grubun üyelerinden Tefçi İ. Ve Baterist B. sahnede kendileri tanıtıldığında selamlama, stereotip hareketlerde bulunma, ilgilenmeme davranışları göstermektedirler. Alkışlandığında uygun tepki verme davranışı yerine Tefçi İ "otobüse binelim" gibi ortama uygun olmayan ifadeler kullanmaktadır.

Yarı -yapılandırılmış görüşmeden grubun sahne becerilerine ilişkin elde edilen bulgular şu şekildedir: *"Sahnedeki o değişimi ben şöyle isimlendiriyorum aslında profesyonel müzisyen gibi oldular aslında, seyircinin tepkisini bile bekliyorlar parça bittikten sonra seyircinin reaksiyonunu bekliyorlar artık. İlk sahneye çıktığımızda ben de onlarda ne yapacağımızı nerde duracağımızı bilmiyorduk, inanılmaz belirsizlik vardı. Çocuklar sahnede olduğumuzun bilincinde değillerdi. Şimdi profesyoneller seyircimiz olduğunda alkışlandığımızda onlar da kendilerini alkışlıyorlar, güler bakıyorlar."* (Grş.1; st135-147). *"... Solist C. de ilk zamanlar hep bana dönüktü, seyirciye bakmıyordu. Ama artık sahne sanatçısı oldu seyirciye şov yapıyor, artık hep onlara dönük duruyor."* (Grş.1; st.150-151).

3.4. Katılımcıların Söyledikleri/Çaldıkları Parçalar

Katılımcıların çalışma ve sahne videolarında söylediği ve çaldığı parçalar şunlardır: Anlasana (Haluk Levent), İstasyon İnsanları (Teoman), Hayat Bayram Olsa, Yollarda Bulurum Seni (Haluk Levent), Karlar düşer (Akrep Nalan), Dağlar (Barış Manço), Bir Teselli Ver Kırılan Gönlüme, Leylim Ley, Islak Islak (Cem Karaca), Tamirci Çırağı (Cem Karaca), Tutamıyorum Zamanı (Kenan Doğulu), Hey Onbeşli, Uzun İnce Bir Yoldayım, Paramparça (Teoman), Kara Seveda, Unut Sevme Beni (Candan Erçetin).

Yarı-yapılandırılmış Görüşmeden alınan elde edilen bulgulardan biri; *"... Çocuklar pek*

çok parça öğrendiler bu çalışmalar sırasında. Ya şimdi aklıma hepsi gelmiyor ama mesela kara sevda, paramparça, hey on beşli, istasyon insanları, tutamıyorum zamanı pek çok şarkı var. Bu şarkılar çocukların artikülasyon problemlerine de iyi geldi. Çünkü ritmik bir durum söz konusu. Kelimeleri arttı. Saymakla bitmez. Solist C. söylüyor sadece aslında ama bir süre sonra hepsi söylemeye başladı.” (Grş. St. 154-159).

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma otizmlı çocukların grupla yapılan müzik etkinliği aracılığıyla sosyal becerilerinin değişimini ve gelişimini konu almıştır. Otizmlı çocuklarda karşılıklı göz teması kuramama, göz teması süresinin kısa olması, ses yüksekliklerini ve ses tonlarını ayarlayamama, kendini ifade etmede zorlanma ve sosyal etkileşim ve iletişimle ilgili becerilerde eksiklikler görülmektedir (Darıca ve diğerleri, 2002; Kırccali-İftar, 2003; Wigram ve Gold, 2006; Berrakçay, 2008; Güleç-Aslan, Kırcaali-İftar, ve Uzuner, 2009; Vaiouli, Schertz, 2012). Otistik çocuklarda, farklı bağlamlarda görülen sosyal iletişim ve sosyal etkileşimde bozukluklar ve belirgin eksiklikler görülür (APA, 2013). Otizmi karakterize eden bu özelliklere rağmen, onlarla grup çalışması yapılmış ve sonucunda otizmlı bu çocukların grupla yapılan müzik etkinliği aracılığıyla eksik olan sosyal becerilerinin geliştiği gözlenmiştir. Öğrencilerin sosyal becerilerden; ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerilerinden göz teması kurma, dikkatini toplama, sıra alma, isteklerini ifade etme becerilerinde olumlu değişimler gözlemlenmiştir.

Literatür incelendiğinde daha önce otizm ve müzikle ilgili birçok çalışma olduğu görülmüştür. Ancak bu çalışmaların otizmlı çocuklarla bireysel olarak yapılan çalışmalar olduğu bilinmektedir (Eracar, 1995; Gökmen, 2010; Berrakçay, 2008; Çuhadar, 2008; Güleç-Aslan, Kırcaali-İftar, ve Uzuner, 2009). Özgün ve yeni bir çalışma olan bu araştırmada grupla birlikte yapılan bir müzik etkinliği söz konusudur. Sosyal etkileşimde sorun yaşayan, grupla bir işi yürütme ve grupla birlikte hareket etme gibi sosyal becerilerinde eksiklik görülen (Wigram ve Gold, 2006), otizmlı öğrencilerin, grupla yapılan müzik etkinliğine istekli bir şekilde gelip sorumluluğunu yerine getirdiği, eksik bir arkadaşı varsa fark ettiği ve hatta müzik etkinlikleri dışında okulda buldukları sürede grup arkadaşlarıyla birlikte hareket edip onlarla başka etkinliklerde bulunduğu yani bir grup bilinci ve grupla birlikte hareket etme becerisi olduğu gözlemlenmiştir. Bu sosyal yönden otizmi karakterize eden temel özelliklerden olan, sosyal ilişki kurmada zorlanma, sosyal iletişimde zorlanma durumu düşünüldüğünde çok önemli bir bulgudur.

Otizmlı çocuklar çevrelerindeki düzenin ve kendi alışkanlıklarının değiştirilmesini hiç

istememezler, gündelik yaşamlarında değişimlere karşı çok direnç gösterebilirler, rutin düzenine bağımlılık ve yabancılara karşı kayıtsız kalma otizmlı çocukların sosyal alanda yaşadığı diğer sorunlardır (Korkmaz, 2000, 10). Bu durumlara rağmen, bu öğrencilerin her seferinde birbirinden farklı yerlerde sahneye çıkıp, kalabalık bir grup önünde grupla müzik performansını severek ve istekli bir biçimde sergilediği, bir diğer müzik etkinliğinin ne zaman olacağını istekle sorduğu ve seyircilerden gelen tepkilere karşılık verdiği düşünüldüğünde yapılan çalışmanın kazandırdığı sosyal becerilerin önemi daha iyi anlaşılabilir.

Müziğin disiplinler arası çalışmalarda kullanıldığı bilinmektedir (Ece ve Çeşit, 2011). Müzik araştırmacılar tarafından özel eğitim alanında da kullanılmaktadır. Bu çalışmada müziğin otizmlı çocukların eğitim sürecinde yani özel eğitim alanında kullanımına ilişkin bir çalışma yapılmıştır. Böylece müziğin çocuklar üzerinde ki dikkat geliştirici, dil geliştirici, kelime dağarcığını arttırıcı becerilerini geliştirici özelliklerinden de faydalanmaları sağlanmıştır (Edgerton, 1994; Korkmaz, 2000; Wigram ve Gold, 2006; Kim, Wigram ve Gold, 2009; Vaiouli ve Schertz, 2012). Araştırmada katılımcı çocuklar bu etkinlikle 16 adet şarkı çalmayı/söylemeyi öğrenmişlerdir. Bu durumun onların kelime dağarcığını geliştirdiği ve dikkatlerini toplama becerilerini arttığı da araştırma sonucunda gözlemlenmiştir.

Yukarıda ortaya konulan tespitlerden hareketle grupla yapılan müzik etkinliğinin otizmlı çocukların sosyalleşme süreçlerini olumlu etkilediği dolayısıyla bu durum, otizmlı çocuklarla grup çalışmalarının yapılabileceği ve benzer çalışmalara da alanda gereksinim olduğunu göstermektedir. Ayrıca otizmlı çocuklar için hazırlanan eğitim-öğretim programlarının müzikle desteklenmesi bu programlarda ki hedeflere ulaşmada müziğin yardımcı eğitim aracı olarak kullanılmasının, bu süreci çocuklar için daha kolaylaştırıcı ve keyifli hale getireceği düşünülmektedir. Son olarak da alan yazında müzikle ilgili otizmlı çocuklarla daha fazla sayıda disiplinler arası çalışma yapılması, farklı beceri ve gelişim alanlarına yönelik bu tür grup çalışmalarının geliştirilmesi otizmlı çocukların müziğin olumlu etkilerinden faydalanmasını da sağlayacağı düşünülmektedir.

EKLER

EK 1: SOSYAL BECERİ KONTROL LİSTESİ KAYIT ÇİZELGESİ

ANA KATEGORİLER VE TEMALAR	Baterist B.	Solist C.	Tefçi İ.	Davulcu Y.
1.İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerileri				
1.1.Dikkatini Yönelme Beceriler				
Grup lideri ile göz kontağı kurar.				
Görevini yerine getirmek için grup liderinin sözlü ya da sözsüz yönergesini dikkatini verir.				
Şarkıda es, durak, giriş ve çıkışlarda doğru hareket etmek için dikkatini toplar.				
1.2.Sıra alma Becerileri				
Şarkıda kendisinin çalması veya söylemesi gereken bölüm geldiğinde çalar /söyler.				
1.3. Soru Sorma Becerileri				
Grup etkinliği hakkında sorular sorar (Hangi müzik aletini çalacağını, hangi şarkıyı söyleyeceğini, hangi grup etkinliğini yapacağını arkadaşının nerde olduğunu vb.).				
1.4.İstek Bildirme Becerileri				
Grup liderine ihtiyacı olduğunda isteklerini ifade eder.				
2.Grupla Bir İş Yürütme Becerileri				
Gruptaki iş bölümüne uyarak görevini yerine getirir (Çalışmalara grupla birlikte başlama ve sonlandırma).				
Grupta sorumluluğunu yerine getirir.				
3.Sahne Becerileri				
Sahnede kendisi için belirlenen yerde durur/oturur.				
Sahnede izleyiciye dönük durur.				
Sahnede kendisi tanıtıldığında izleyiciyi selamlar.				
Alkışlandığında gülümser.				
Sahnede şarkıya uygun ritim tutar.				

EK 2: MÜZİK ÖN KOŞUL BECERİLER LİSTESİ

İLETİŞİM KURMA	EVET/HAYIR
Yönergeleri alıyor mu?	
İletişime açık mı?	
RİTM ALGISI	
Basit ritmleri algılıyor mu?	
Bileşik ritmleri algılıyor mu?	
Aksak ritmleri algılıyor mu?	
Tartım farklarını algılıyor mu?	
Metronoma uygun hareket edebiliyor mu?	
EL-AYAK KOORDİNASYONU	
Sağ el ve sol el birlikte kullanılabilir mi?	
Sağ el-sağ ayak birlikte kullanılabilir mi?	
Sol el-sol ayak birlikte kullanılabilir mi?	
Sol el-sağ ayak birlikte kullanılabilir mi?	
Sağ ayak-sol ayak birlikte kullanılabilir mi?	
El ve ayak koordinasyonu var mı?	
HAFIZA (ARDIŞIKLIK)	
Verilen ses (çıs-tak-dup) yapılarını hatırlayabiliyor mu?	
Ses yapılarını harekete dönüştürebiliyor mu?	
Ses yapılarını ritmik olarak sürdürebiliyor mu?	
MELODİ (EZGİ)	
Tek sesleri tonal olarak algılayabiliyor mu?	
2 ardışık sesi algılayabiliyor mu?	
3 ardışık sesi algılayabiliyor mu?	
4 ardışık sesi algılayabiliyor mu?	
KARMAŞIK HAREKETLER DİL	
Ritim ile müziğe eşlik edebiliyor mu?	
Hareketler ile müziğe eşlik edebiliyor mu?	
Sözle müziğe eşlik (prozodi) edebiliyor mu?	
Sözlerle hareketleri bütünleştirebiliyor mu?	

KAYNAKLAR

- Akkök, F. (1999). *İlköğretimde Sosyal Becerilerinin Geliştirilmesi (Öğretmen El Kitabı)*. İstanbul: Özgür.
- American Psychiatric Association- APA, (2000). *Mental Bozuklukların Tanı Ölçütü El Kitabı-Revize*, (Çev. Ed. Ertuğrul Köroğlu) (DSM-IV-TR). Ankara: Hekimler.
- American Psychiatric Association. (2013). *The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders: DSM 5*. bookpointUS.
- American Music Therapy Association –AMTA, (2008). Music Therapy As A Treatment Modality For Autism Spectrum Disorder, <http://www.musictherapy.org/> , (Erişim Tarihi: 14.02.2013).
- American Music Therapy Association –AMTA, (2010). Autism Spectrum Disorders: Music Therapy Research and Evidence Based Practice Support, <http://www.musictherapy.org/> , (Erişim Tarihi: 10.04.2014).
- Avcıoğlu, H. (2003). *Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (4-6 yaş), Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması*. Yayınlanmış Araştırma.
- Avcıoğlu, H. (2005). *Etkinliklerle Sosyal Beceri Öğretimi*. Ankara: Kök.
- Bal, S. ve Artan, İ. (1995) *0-6 Yaş çocuklarının müzik eğitimi*. İstanbul: YA-PA.
- Berrakçay, O. (2008). *Müziğin Bir Yaygın Gelişimsel Bozukluk Tipi Olan Otizmde Ortaya Çıkan Problemler Davranışlar Üzerindeki Etkisi: Ritim Uygulaması Çerçevesinde 4 Örnek Olay*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Brunk, B. K. (1999). *Music Therapy: Another Path to Learning and Communication for Children in The Autism Spectrum* . Arlington TX: Future Horizons.
- Çadır, D. (2008). *Zihinsel Engelli Öğrenciler İçin Müzik Terapi Yöntemine Göre Hazırlanan Sosyal Beceri Öğretim Programının Etkililiğinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Çetin, F. ve Bilbay, A., Kaymak, D. (2002). *Araştırmadan Uygulamaya Çocuklarda Sosyal Beceriler ve Grup Eğitimi*. İstanbul: Epsilon.
- Çiftci, İ. (2001). *Zihinsel Engelli Bireyler İçin Hazırlanan Bilişsel Süreç Yaklaşımına Dayalı Sosyal Beceri Öğretim Programının Etkililiğinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çoban, A. (2005). *Müzik Terapi: Ruh Sağlığı İçin Müzikle Terapi*. İstanbul: Timaş Yayınları
- Çoban, A. (2007). Müziğin Akademik Eğitimde Kullanılması. <http://www.mcatürk.com/acoban.html>. (Erişim Tarihi: 14.02.2013).
- Çuhadar, S. (2008). Otistik Çocukların Eğitiminde Yardımcı Teknolojilerin Kullanımı. 8. International Educational Technology Conference, Oline Paper: <http://ietc2008.home.anadolu.edu.tr/ietc2008/187.doc> (Erişim Tarihi: 20.04.2013).
- Darıca, N., Abidoğlu Ü. ve Gümüşçü, Ş (2002). *Otizm Ve Otistik Çocuklar* (3. Baskı). İstanbul: Özgür.
- Ece, A. S., ve Çeşit, C. (2011). Türkiye'de lisansüstü düzeyde yapılan disiplinler arası müzik araştırmaları ve sonuçları. *Journal of International Social Research*, 4(17).

- Edgerton, C. L. (1994). The Effect Of Improvisational Music Therepy On The Commnicative Baehaviours Of The Autistic Children. *Journal Of Music Therapy*. 31, 31-62.
- Eskioğlu, I. (2003). Müzik Eğitiminin Çocuk Gelişimi Üzerine Etkileri. *Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu*. İnönü Üniversitesi, Malatya, 116-123.
- Eracar, N. B. (1995). *Bir Otistikle Yaşamak*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Fazlıoğlu, Y. ve Yurdakul, M.E. (2005). *Otizm, Otizmde Görsel İletişim Tekniklerinin Kullanımı*. İstanbul: Morpa Kültür.
- Frick, J. W. (1999). *A qualitative study of music and communication in a musically rich early childhood special education classroom*. Unpublished Doctoral Dissertation, George Mason University Virginia.
- Gadberry, Anita. (2005). *Phenomenological Study Of The Co-Treatment Of Music Therapy And Play Therapy With A Boy Diagnosed With Autism*, A Thesis For The Degree Of Master Of Arts, Texas: The Texas Woman's University College Of Arts And Sciences.
- Geretsegger, M., Holck, U., & Gold, C. (2012). Randomised controlled trial of improvisational music therapy's effectiveness for children with autism spectrum disorders (TIME-A): study protocol. *BMC pediatrics*, 12(1), 2.
- Gold, C., Wigram, T., & Elefant, C. (2010). Music therapy for autistic spectrum disorder(Review). *Cochrane Database Syst Rev*, 2.
- Gökmen, U. (2010). *Otizm Tanısı Almış Bir Çocuğun Müziğe Ve Müzik Çalışmalarına Verdiği Tepkilerin Betimlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Güleç-Aslan, Y., Kircaali-İftar, G., & Uzuner, Y. (2009). Otistik Çocuklar İçin Davranışsal Eğitim Programı (OÇİDEP) Ev Uygulamasının Bir Çocukla İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(1), 1-25.
- Hanser, S. B. (1999). *The new music therapist's handbook* (2nd edition). Boston:Berkeley.
- Hatipoğlu, B. (2007). Engellilerde Müzik. *Engellilerde Sanat Ve Spor Sempozyumu-I* (284-285). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Kültür Merkezi.
- Havlat, J. J. (2006). *The Effects of Music Therapy on the Interaction of verbal and Non-verbal Skills of Students with Moderate to Severe Autism* (Doctoral dissertation, California State University San Marcos).
- Heaton, P., Hermelin, B., & Pring, L. (1999). Can children with autistic spectrum disorders perceive affect in music? An experimental investigation. *Psychological medicine*, 29(6), 1405-1410.
- Holck, U. (2011). Music therapy research-children with an autism spectrum disorder. *Tidsskrift for Dansk Musikterapi*, 8, 27-35.
- Kaplan, R. S. ve Steele A. L. (2005). An Analysis Of Music Therapy Program Goals And Outcomes For Clients With Diagnoses On The Autism Spectrum. *Journal Of Music Therapy*, 42, 2-19.
- Kern, P., Woley, M. & Aldridge, D. (2006). Use of Songs to Promote Independence in Morning Greeting Routines For Young Children With Autism: *J Autism Dev Disord*, 37,1264-1271.
- Kırcalı, İftar, G. (2003). *Otistik Özellik Gösteren Çocuklara İletişim Becerilerinin Kazandırılması*.

İstanbul: Ya –Pa.

- Kim, J., Wigram, T. & Gold, C. (2008). The effects of improvisational music therapy on joint attention behaviour in autistic children: A randomized controlled study: *J Autism Dev Disord*, 38, 1758-1766.
- Kim, J., Wigram, T., & Gold, C. (2009). Emotional, motivational and interpersonal responsiveness of children with autism in improvisational music therapy. *Autism*, 13(4), 389-409.
- Korkmaz, B. (2000). *Yağmur Çocuklar Otizm Nedir?* (2. Baskı). İstanbul: Doğan Kitapçılık.
- Lim, A, H. (2010). Effect of “developmental speech and language training through music” on speech production in children with autism spectrum disorder: *journal of music therapy*, 47(1), 2-26.
- Sazak, E. (2003). *Zihinsel Engelli Birey İçin Hazırlanan Akran Aracılı Sosyal Beceri Öğretim Programının Etkliliğinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Sicile-Kira, C. (2004). *Autism Spectrum Disorder*. New York: Perigee
- Schopler E, Reichler R, DeVellis RF ve Daly K. (1980) Toward objective classification of childhood autism: Childhood Autism Rating Scale (CARS). *J Autism Dev Disord*, 10:91-103.
- Sucuoğlu B, Öktem F, Akkök F ve ark. (1996) Otistik çocukların değerlendirilmesinde kullanılan ölçeklere ilişkin bir çalışma. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, 4:116-121
- Tohum Otizm Vakfı, (2012). Otizm Şimdi Ne Olacak? (<http://tohumotizm.org.tr/sites/default/files/kcfinder/files/Otizm%20Simdi%20Ne%20Olacak.pdf>) (Erişim Tarihi: 15.02.2013).
- Tohum Otizm Vakfı, (2012). Otizmde Eğitim , Terapi ve Tedavi Yöntemleri. (<http://tohumotizm.org.tr/sites/default/files/kcfinder/files/Otizmde%20eğitimi%20terapi%20ve%20tedavi%20yöntemleri%20O.pdf>). (Erişim Tarihi: 21.04.2013).
- Vaiouli, P. ve Schertz , H. (2012). Promiting Social Engagement For Young Children With Autism: A Music Therapy Approach. *Triennial Conferance Of The European Society For The Cognitive Sciences Of Müsic*, July 23-28
- Wigram, T., & Gold, C. (2006). Music therapy in the assessment and treatment of autistic spectrum disorder: clinical application and research evidence. *Child: care, health and development*, 32(5), 535-542.
- Yıldırım, A. Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

SUMMARY

This research aims to define how the musical group activities affects the improvement of the social abilities of children with autism. This research is designed as qualitative. The methodology to collect data is interviews and the analysis of documents. In the research, the data gathered from the observation of group performance at school, the videos from various performances at stages and the interviews with the group leaders are evaluated with descriptive analysis methodoly. This research has been conducted with 4 students attended Hamit İbrahimiye Özel Eğitim Uygulama Merkezi (Hamit İbrahimiye Special Education Center) at Kadikoy, Istanbul during 2009-2010 and 2010-2011. In order to form the work group, this research has used the Criterion Sampling methodology. The level of the children's autism and their perception of rhytm are set as the criteria. The level of the autism has been measured by using the "Childhood Autism Rating Scale" and regarding the ratings, the children with mid-level autism (The children who can recieve the instrutions for single actions, communicate by using basic actions and names, and show interest in objects) has been selected. By using the "Müzik Önkoşul Becerileri Belirleme Listesi" prepared by group leaders, 4 children has been selected for the work group based on their ability of rythm and musical perception among the children those complies with the Criterias already, The participants of the work group has been labeled by the musical instruments they played, their tasks, and the initials oftheir first names. The labels are: Baterist B, Solist C, Tefçi İ. ve Davulcu Y. The group leader is a Musics Teacher at Hamit İbrahimiye Özel Eğitim Uygulama Merkezi.

The data in this research has been collected by the records of the interviews with the group leader and video records of the students. The means of data collection is "Semi-Structured Interview Form". In order to analyze the data, the main categories of the "Social Ability Control List" has been converted to the open-end questions. Exploratory questions has been formed by the subcategories of the List. The duration of the interview with leader of the Music Group is 20 minutes. The video records, the other means of the data collection, are splitted in two categories: videos of the students' preformance at school and videos of the students' stage performance. 6 stage performance and 5 school performance are attached to this research.

In order to increase the validity and the reliability of the data, the data diversification method has been applied. Fort this reason, the interview records are enhanced by the video records. In order to ensure the reliability of the interview questions and the "Social Ability Control List" are re-evaluated by a Special Education Professional who is also experienced in qualitative researches. The reliability of the data gathered via video records has been ensured by evaluators by using reliability form.

The Data analysis have been done by describing the findings from Semi-Structured interviews ,analyzing the videos based on the "Social Ability Control List" which is prepared by the researchers, creating and describing the charts of the Findings. While analyzing the data on the charts which are prepared by the evaluation of the videos, percentage and frequency values have been used. These

findings have been evaluated by watching the every single videos for every single child wheater they showed criterion behaviours or they don't. As criterion behaviours for the subcategories of questioning and showing demand which are listed in "Social Ability Control List" could not be observed in the same video for all participants, they are not measured by percentages and frequency values but by descriptive analysis.

At the Findings title of the research, the findings from the interview records and video records and the songs those participants sung are included. The Findings are categorized under 3 main theme: 1) The Ability to starting and contiuing the relations (re-categorised under 4 sub-categories: Showing attention, lining up, questioning, and showing demand) 2) The ability to work with a group, 3) Ability to perform at the stage. The songs those participants sung during the school and stage performance videos are Anlasana (Haluk Levent), İstasyon İnsanları (Teoman), Hayat Bayram Olsa, Yollarda Bulurum Seni (Haluk Levent), Karlar Düşer (Akrep Nalan), Dağlar (Barış Manço), Bir Teselli Ver Kırılan Gönlüme, Leylim Ley, Islak Islak, Tamirci Çırağı (Cem Karaca), Tutamıyorum Zamanı (Kenan Doğulu), Hey Onbeşli, Uzun İnce Bir Yoldayım, Paramparça (Teoman), Kara Sevda, Unut Sevme Beni (Candan Erçetin).

At the group music event, the abilities to make eye contact, line up and show demand (categorized under starting and continuing the relationship) have shown positive progress. Furthermore, these have been observed that students have attended the group musical events willingly, beared responsibility, realised if there is a missing friend in the group and they have moved together and even joined mutual activities while they are at school but not even in a musical activity which shows that group consciousness and ability to act as a group has been observed. In the research, students have sung/played 16 songs. The observations show that this stiutation has improved their vocabulary, speech and focusing abilities.

As a result of the research, it has been observed that the group musical activities have increased the social abilities of the children with autism. This findings show that group activities can be done with the children with autism and there is need for similar studies on field. Furthermore, Enhancing the educational programs for the children with autism with musical activities will increase the efficiency of these programs and also will make it easier and entertaining for the children. In conclusion, there is need for more music-related interdisciplinary studies with the children with autism. Furthermore, it has been concluded that these kind of studies those improve different skills and abilities of the children with autism will help the children to benefit from positive effect of the music.